

दिश्रुतिः सूर्यस्य घृतभागजनकत्वं दर्शयति । वेनाद्यज्ञसाधनभूतादग्नेः एकं स्वधया
अग्नेन त्रैतादुतिलक्षणेन (56.) निष्टतनुः निष्कर्षितवन्तो द्विजातयः यस्ततः पु-
त्रो जायते स लोकप्रत्युत्थायीत्येतदुक्तं भवति ॥ १२ ॥

एता अर्पन्ति दृष्ट्यात्समुद्राहृतव्रजा रिपुणा नावचक्षे ।

घृतस्य धारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्येऽग्रासाम् ॥ १३ ॥

एता वाच अर्पन्ति उद्गृह्णन्ति कस्मात् दृष्ट्यात्समुद्रात् अद्भोदकप्लुतात् देवताया-
थात्म्यचित्तनसंतानवृत्तात्समुद्रात् निगमनिरुक्तनिघण्टुव्याकरणशिक्षाहन्दोभिः पा-
वनैः पूतात् । कीदृश्यो वाचः शतव्रजाः शतं व्रजं व्रजा गतयो यासां ताः बहु-
गतयः बहुर्ष्या (57.) इत्यर्थः । याश्च अर्पन्त्यो रिपुणा कुताकिकवृन्दशत्रुणा न
अवचक्षे न अवचक्षन्ते पुरुषवचनव्यत्ययः नापवदितुं खण्डयितुं शक्यन्ते ता घृ-
तस्य धारा इवाभिचाकशीमि लुप्तोपमानम् अहं पश्यामि । आसां वाचां मध्ये यो
हिरण्ययो हिरण्यमयो दीप्यमानो वेतसोऽग्निः तं चाभिचाकशीमि अग्निर्हि वाचा-
मधिष्ठात्री देवता ॥ यद्वा घृतधारा एवोच्यन्ते या एता दृष्ट्यात्समुद्रात् घृतधारा
अर्पन्ति गृह्णन्ति दृष्ट्येन संकल्प्य यज्ञनादृष्ट्यादुद्गतिरुच्यते । शतव्रजा नानागतयः
याश्च रिपुणा नावचक्षे यज्ञपरिपन्थिना द्रष्टुं न शक्यन्ते ता घृतधाराः पश्यामि ।
यश्चायं हिरण्ययो वेतसोऽग्निराहवनीय आसां धाराणां मध्ये स्थितस्तं च पश्यामि
द्रव्यदेवतांश्च याथात्म्येनाहं पश्यामीत्यर्थः ॥ १३ ॥

सम्यक् स्रवन्ति सरितो न धेना अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः ।

एतेऽअर्पन्त्यूर्मयो घृतस्य मृगा-इव क्षिपणोरीषमाणाः ॥ १४ ॥

या धेनाः वाचः सरितो न सरितोऽइव नद्य इवानवहिनप्रवाहाः सम्यक् स्र-
वन्ति प्रसरन्ति धेना इति वाङ्मसु [निघ० १. ११.] पठितम् । कीदृश्यो धेनाः अ-
न्तः हृदा मनसा पूयमानाः शरीरान्तर्व्यवस्थितेन हृदा पावनस्थानीयेन मनसा च
पूयमानाः शब्ददोषेभ्यो विविच्यमानाः । ता अग्निमेव स्तुवन्तीति शेषः । ये च
एते घृतस्य ऊर्मयः कल्लोलाः अर्पन्ति सुक्यपरिश्रष्टाः गृह्णन्ति ऋष गतौ तेऽप्यग्निं